

Formas Fokuserar

Aktuell debatt i pocketformat

Arbetsuppgifter till Genteknik som tar skruv

När människan förändrar andra arter – en titt i verktygslådan

Henrik Brändén

- Vad är genetisk sekvensering och hur kan den användas?
- Hur skiljer sig mutationsförädling från genmodifiering?
- Hur för man in nya gener hos
  - a) en växt
  - b) ett djur?

Den europeiska GMO-lagstiftningen

Marie Nyman

- Vilka regler gäller för spårbarhet av GMO inom EU-lagstiftningen? Vilka undantag finns?

Vad är GMO? – ny teknik ställer till begreppet

Jens Sundström

- Författaren menar att EU:s GMO-lagstiftning bör göras teknikneutral. Vad innebär det?
- Vilka fördelar ser författaren med riktad mutagenes jämfört med konventionell förädling?
- Vad innebär begreppen trans-, cis- och intragen?

GLOBAL UTBLICK

Vårt dagliga bröd – i morgon

Christina Dixelius

- Vilka orsaker anger författaren till att man måste öka den globala satsningen på GMO?
- Vilka är världens fyra största livsmedelsgrödor? Vilka är de största GM-grödorna?
- Vilka nya typer av GM-grödor behöver utvecklas, anser författaren?
- Finns det några andra sätt att förändra behoven av GM-grödor? Diskutera.

Gentekniken tar globala språng – men Europa tappar fart

Ivar Virgin

- Hur skiljer sig användningen av GM-grödor mellan olika världsdelar?
- Vilka fördelar kan GM-grödor bidra med till försörjning och hållbarhet?
- Av vilka skäl anser författaren att det skulle vara önskvärt med en ökad satsning på molekylärbiologi och genteknisk förädling i Sverige?

Vad kostar det oss att avstå från gentekniskt förädlade grödor i jordbruket?

Torbjörn Fagerström

- Vilka fördelar ser författaren med en övergång till genmodifierade grödor i Sverige?
- Vilka tre typer av GM-grödor skulle kunna odlas storskaligt i Sverige redan nu, enligt författaren?

VÄXTER

Gentekniken – ett viktigt verktyg för framtidens jordbruk

Olof Olsson

- Vilka är den vanligaste egenskap som tillförts jordbruksgrödor via genmodifiering?
- Författaren ger exempel på två vanliga svenska grödor har som tillkommit på ett ”onaturligt” sätt. Vilka är de och hur har de skapats?
- EU:s lagstiftning förhindrar genmodifiering vid förädlingen. En alternativ metod som ofta tillgrips istället leder till ett stort antal genetiska förändringar att välja bland. Hur går den till?

Hur kan vi använda genteknik för att förädla skogsträd?

Björn Sundberg, Stefan Jansson och Ove Nilsson

- Genmodifiering hos träd tros ge tydligare effekter på avkomman än hos jordbruksväxter. Varför?
- Vilka är de egenskaper man skulle vilja förbättra hos svenska träd?
- Hur föreslår författarna att olika intressen och behov kan avvägas i framtidens skog?

Genmodifierade växter levererar råvaror till kemiindustrin

Anders Carlsson, Åsa Grimberg och Per Hofvander

- Vilka genmodifierade industrigrödor odlas redan nu i Sverige och vad används de till?
- Fossil olja skulle kunna ersättas med olja från växter. Vilka modellväxter används för att utforska möjligheterna?

DJUR OCH MIKROORGANISMER

Bättre husdjursavel med gentekniskt urval

Leif Andersson

- Vilken är den främsta användningen av genteknik i husdjursaveln?
- Ge exempel på genmodifierade husdjur och vad de används till.
- Vad är ”Enviropig” och vilket problem kan den bidra till att lösa?

Tre decennier med genmodifierad fisk – vad har hänt?

Fredrik Sundström och Jörgen Johnsson

- Vilka egenskaper skulle man kunna tillföra fiskar för att göra dem intressanta för storskalig odling?
- Vilka är de främsta riskerna vid odling av genmodifierad fisk?
- Varför kan man inte dra några säkra slutsatser om GM-fiskars egenskaper i vilt tillstånd byggt på studier från odling?

Genmodifierade insekter och ryggradslösa djur

Fredrik Sundström

- Hur skulle myggor kunna genmodifieras för att minska smittspridning?
- Hur kan genmodifiering bidra till att rädda biodlingen i världen?

Domesticering av mikroorganismer

Sebastian Håkansson och Ingvar Sundh

- Genetiskt förändrade mikroorganismer används idag främst i slutna system. Vilka är de främsta hindren för att sprida dem i naturen?
- Hur skulle GMM kunna användas för att förbättra miljön?

LIVSMEDEL

Tänk om gentekniken kan ge oss nyttigare och säkrare mat?

Bo Ekstrand

- Vad är ”det gyllene riset” och hur har detta modifierats?
- Hur kan genteknik användas för att förbättra livsmedelssäkerheten?
- Hur påverkar EU-lagstiftningen användningen av enzymer framställda av GMO i
  - a) livsmedel
  - b) tvättmedel?

PROBLEM MED GMO

Övertro på GM-grödor ger resistensproblem

Christel Cederberg

- Vilka faktorer driver fram resistens mot bekämpningsmedel? Vilka blir konsekvenserna?
- Hur ser författaren på en introduktion av glyfosatresistenta grödor i Sverige? Vilka för- och nackdelar skulle det innebära?

Genmodifierade eller omodifierade organismer – så gott som lika eller väsensskilda?

Terje Traavik, Anne Ingeborg Myhr och Iulie Aslaksen

- De flesta undersökningar av GMO baseras på antaganden om ”väsentlig likhet”, menar författarna. Vad innebär det och vilka nackdelar innebär dessa antaganden?
- Vilka hälsorisker med spridning av transgent DNA och proteiner pekar författarna på?
- Varför är författarna är skeptiska till de riskundersökningar på GMO som har gjorts i USA?

KONSUMENTERNAS MOTSTÅND

Genmodifierad mat står lågt i kurs hos svenska konsumenter

Therese Asplund och Victoria Wibeck

- Hur ser europeiska konsumenter på användning av genteknik för a) medicinska ändamål, b) förbättrade livsmedel? Har inställningen förändrats sedan 1990-talet?
- Hur ser konsumenterna på skillnaden i behov av genmodifierade livsmedel i utvecklingsländer respektive industriländer?
- Vilka värderingar menar författarna är avgörande för konsumenternas inställning till GMO-livsmedel?

Genmodifierade organismer – hur rädda är vi?

William Bülow och Misse Wester

- Vilka två faktorer menar författarna styr inställningen till GMO?
- Vilken diskussion efterlyser författarna för att närma förespråkare och motståndare i deras förhållningssätt gentemot GMO?

Genteknik – hot eller räddning?

Henrik Brändén

- Vilka hot brukar anföras av dem som är oroliga för hälsorisker för människor av genmodifierade grödor? Hur ser författaren på dessa risker?
- Vilken är den huvudsakliga drivkraften bakom sydamerikanska bönders ensidiga odling av ogräsmedelstolerant soja, menar författaren?
- Spridning av gener från GM-grödor till vilda släktingar brukar ofta lyftas fram som ett hot. Hur ser författaren på riskerna?
- Vilka fördelar ser författaren med utvecklingen av GM-grödor i Afrika och Asien?